

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

H. DE JONG — AMSTERDAM

Vóór en na het Evangelie

Toespraak voor de alle-dag-kerk op woensdag 10 oktober 1973

Ik begin met u enkele verzen uit Matth. 12 te lezen.

Mattheus 12 : 43-45.

„Zodra de onreine geest van de mens is uitgevaren, gaat hij door dorre plaatsen om rust te zoeken, maar hij vindt die niet. Dan zegt hij: ik zal terugkeren naar mijn huis, waar ik ben uitgevaren; en als hij komt, vindt hij het leegstaan en geveegd en op orde. Dan trekt hij heen en neemt zeven andere geesten mee, bozer dan hijzelf; en zij komen binnen en wonen daar.

En het wordt met die mens in het einde erger dan in het begin. Alzo zal het ook gaan met dit boze geslacht.”

Jesus spreekt hier een gelijkenis, die Hij toepast op zijn geslacht, zijn tijdgenoten. Wat het verhaal van één enkele mens vertelt, brengt Hij over op een grote groep.

Ik denk, dat het ook mogelijk is, het over te brengen op een cultuur. Dan hebben we hier een röntgenfoto voor ons van onze Europese cultuur. Wij zelf zijn dat huis, dat schoongemaakt, geveegd en op orde gebracht is geworden. De evangelie-verkondiging is het grote exorcisme, de grote duiveluitbanning geweest, waardoor onze cultuur gechristianiseerd is. Daardoor is er zoiets ontstaan als de publieke gelding van God en zijn dienst.

Misschien is het wel waar dat heel deze verchristelijking van onze Europese samenleving tamelijk oppervlakkig is gebleven. Een schoon huis is inderdaad nog niet automatisch een woonhuis. Toch is het van de andere kant niet wijs om van dat christelijke tijdperk dat nu bezig is te verdwijnen alleen maar negatieve dingen te vertellen en hoera te roepen omdat de dagen ervan geteld zijn. Pas als het helemaal weg is, zullen we weten wat het allemaal tóch heeft voorgesteld, zoals je de klok in de kamer pas hoort, als-tie stilstaat. Laten we tot zolang wachten met juichen.

Want inderdaad, het tijdperk van de publieke geldigheid van onze godsdienst is bezig te verdwijnen. Laten we voorzichtig zeggen, dat

het 't tijdperk van de christelijke mogelijkheden geweest is, zoals 'n leeg huis een mogelijkheid is. En laten we dan verder toegeven, dat er maar zeer weinig van deze mogelijkheden in werkelijkheid is omgezet. Het is alles gebleven bij een zeer klein, een te klein beginnetje.

Nu gaat Gods oordeel er over; het verdwijnt. Het ongebruikt leegstaande huis wordt gekraakt. De uitgedreven duivel van het heidendom keert terug met zeven andere demonen, bozer dan hijzelf. Vanwege dit gezelschap dat hij meebrengt kun je dat wat terugkeert ook eigenlijk geen heidendom meer noemen. We krijgen de toestand van de oude Batavieren en Saksen en Franken niet meer terug, geen Wodan en geen Donar. Het evangelie heeft dit heidendom voorgoed uit 'z'n voegen gelicht.

Wat terugkeert is geen a-christelijkheid, maar anti-christelijkheid. Dat is het verschil tussen voor en na het evangelie. Voordat de adem van het evangelie over onze landen ging, was er on-christelijkheid. Maar nu onze cultuur deze beïnvloeding afstoot, wordt ze anti-christelijk. Er komt nu bewust verzet.

Ook de christelijke zede wordt afgebroken, dat beschermende laagje, dat om het leven heen zat. Jezus zegt ergens, dat in zo'n situatie zelfs de liefde zal verkillen. Kortom, het wordt in het einde erger dan in het begin, zoals deze gelijkenis zich uitdrukt.

Toch wil ik daar nu iets bemoeidigends tegenover stellen. Het oude Israël van de bijbelse tijd heeft ook een soort „Constantijns“ tijdperk gehad. Dat eindigde met de ballingschap, de deportatie van de Judeeërs naar Babel. In de tijd dat dit oordeel zich voltrok, traden de grote profeten in Israël op. En die zeiden: een rest keert om. Zij bedoelden, dat een rest van het geheel uit Babel zou terugkeren en het proces der verwereldlijking zou doorstaan door Gods genade.

Moet u zich voorstellen wat dat betekent. Het betekent, dat enkelingen op het geheel een uitzondering vormen. Toen het gros van Israël aan de leefwijze in

Babel gewend was, wilde het niet meer terug. Het waren enkelingen die deze stap deden, enkelingen „wier geest God had opgewekt“ (zoals het boek Ezra zegt). Toen Israël uit Egypte trok, was dat een massale gebeurtenis. We lezen zelfs van veel meelopers. Toen Israël uit Babel trok, waren het slechts weinigen; maar het waren mensen, die een stuk menselijkheid verwerklijkten in vrije en besliste en persoonlijke keuze, die niet gevoed werd vanuit de publieke opinie en die niet gedragen werd door een algemeen aanvaarde zede. Het oordeel van de ballingschap heeft in Israël de persoonlijke gelovige naar voren gebracht. Overdreven gezegd: het is de geboortestonde geweest van het persoonlijk geloof.

Hetzelfde resultaat zal de secularisatie bij ons hebben. Aan het begin van onze Europese geschiedenis staan volksbekerings: de Franken, de Saksen, de Friezen. Massaal, en inderdaad: de meelopers, het gemengde volk, zoals de Bijbel zegt.

In het proces der verwerklijking vandaag wordt een restantenkerk, van overal vandaan, misschien organisatorisch één, misschien ook niet, maar in ieder geval: opgebouwd uit restanten. Maar vooral: de persoonlijke gelovige komt naar voren, die niet meer met een algemeen geloof meegeloofd en die niet meer meedrijft op een publieke zede. Het is integendeel iemand, die zelfs uit de zedenverwildering van heden nog christelijke munt slaat, omdat nu eindelijk het liefdegebod van God van onder de zede te voorschijn komt. Want behalve dat de zede een beschermend laagje geweest is, is het ook wel eens een hinderlijk laagje geweest, dat voor persoonlijk initiatief en fansatie weinig ruimte overliet.

De christen van de nu komende tijd kan dus in het Amsterdam van vandaag ruimschoots uit de voeten. Van alle kanten wordt een beroep gedaan op zijn durf, fantasie en vindingrijkheid. Hem staan in de persoonlijke sfeer ongekende mogelijkheden ter beschikking. Zijn taak, zijn mooie taak is het om vandaag in een verkillende samenleving — en heus niet de Amsterdamse alleen! — de liefde van Christus te laten stralen.

Het voorbije tijdperk was er een van christelijke mogelijkheden, zei ik. Ik bedoelde de mogelijkheden om het publieke leven een theocratie, een Godsregering te laten zijn. Dat tijdperk lijkt voorbij, al moeten we met voorzichtigheid spreken. Wat nu schijnt te komen is een periode van weer andere mogelijkheden, die minder publiek, meer persoonlijk zijn. Er is dus geen reden tot mis-

moedigheid. De Geest van Jezus Christus staat niet verlegen. Op deze tijd heeft Hij gerekend. En Hij staat gereed om ons toe te rusten. Er is olie voor onze lampen.

Om af te sluiten: wij leven in een kantelend tijdperk en maken de overgang mee van „wij geloven“ naar „ik geloof“. Dit is geen absolute tegenstelling maar er zijn inderdaad genoeg situaties, waarin dat „wij“ ons ontvalt en alleen het „ik“ overblijft. Hoeveel moeten we vandaag niet „zelf weten“? In eigen verantwoordelijkheid beslissen? Het „ik“ is wel zwaar belast. Het hangt niet meer comfortabel in de leunstoel van de zede en de gewoonte, maar het zit ongemakkelijk op het krukje van de persoonlijke gehoorzaamheid. Laat dan dit „ik“, laat dan deze persoonlijke gelovige een intens gebedsleven opbouwen. Want als we zeggen, dat de persoonlijke gelovige nog nooit zo sterk naar voren heeft kunnen komen als vandaag, moeten we er dadelijk bijzeggen, dat hij ook nog nooit zo afhankelijk is geweest als juist nu. Het gebed wordt dus in toenemende mate belangrijk. Het boek de Openbaring zegt, dat als de voorhof van de tempel aan de heidenen wordt gegeven, d.w.z. als het gedaan is met de publieke geldigheid van onze religie, dat dan de tempel als huis des gebeds overblijft.

Zingen: Gezang 90, vers 1 en 2 uit de 102 Gezangen (Jan Wit).

IN DIT NUMMER

Pagina 313

Drs H. de Jong,
Vóór en na het Evangelie

Pagina 314

Prof. C. Veenhof,
Bijbelstudie!

Pagina 315

Prof. C. Veenhof,
Om ónze kinderen
Ds O. Mooiweer,
Wat moeten wij van de prediking verwachten?

Pagina 316-317

D. W. L. Milo,
Onze Enige Gezangen
Prof. C. Veenhof,
De profeet Jona

Pagina 318

W. F. Coumou,
„Ik wil God in het Ge-
laat zien“

Pagina 319

Prof. C. Veenhof,
Persschouw

C. VEENHOF — KAMPEN

Bijbelstudie! Bijbelstudie! Bijbelstudie!

Het is een algemeen erkend feit dat christenheid en kerk in heel Europa, en niet het minst in ons land, in een ernstige, haar fundamenteën beroerende crisis verkeren. Het is bijna een gemeenplaats dat te constateren. Nederland is géén christelijke staat en ons volk géén christelijke natie meer. De tijd waarin ze dat waren is — voorgoed? — voorbij. Wat in deze fatale ontwikkeling het meest de aandacht trekt is wat met en onder de jeugd gebeurt.

Er zijn enorm veel organisaties en acties waarin de jeugd betrokken wordt en meedoet. Vooral in de „linkse” flank van ons volk is men op een, voor positieve christenen beschamende, wijze actief. Maar men richt zich daar vooral op politieke en maatschappelijke problemen. En dat doet men in allerlei christelijke jeugdorganisaties óók — heelaas vaak schromelijk verwaarlozend wat het eerst nodig is, namelijk het intensieve en ononderbroken bestuderen van en zich inleven in de boodschap van de Heilige Schrift, het levende Woord van God.

We moeten het ons goed realiseren dat het er ook onder gereformeerden met de studie van de Heilige Schrift niet zo best voor staat. Als men onder jongelui van, zeg maar, 16-20 jaar zou vragen hoeveel uur (of minuten?) zij per week aan het lezen, bestuderen, overdenken van de bijbel wijden zou het resultaat, ik ben er zeker van, droevig zijn. Ik heb indertijd aan studenten catechisatie gegeven. Maar het was, enkele uitzonderingen daargelaten, ontstellend wat zij van de bijbel wisten. Ze hadden het graag over allerlei actuele „topics” in de politiek, de maatschappij, de wetenschap, maar van een zich werkelijk, met inspanning van alle krachten, inleven in de boodschap van de Heilige Schrift was zelden sprake. Enkele jaren geleden heb ik in Opbouw een boekje open gedaan over de droevige resultaten van het onderzoek naar de bijbelkennis van aankomende studenten in de theologie! En iedere catecheet weet dat de catechisanten naarmate zij ouder worden veelal steeds minder van de bijbel afweten. De kennis ervan die ze op de school opdeden verschaalt al meer. En van een verbreden en verdiepen ervan is helemaal geen sprake. Het behoort ons daarom niet verwonderen dat veel kerkmensen een gemakkelijke prooi zijn geworden van allerlei onrijpe theorieën. Die zijn meestal goed afgestemd op de „geest dezer eeuw”, worden veelal op boeiende wijze opgediend, en geven het strelend gevoel daarmee geheel en al op de hoogte van de tijd te zijn.

Het is geloof ik al wel dertig of veertig jaar geleden dat de bekende dr. Kraan eens schreef dat als het in de gereformeerde wereld, speciaal onder de intellectuelen, niet zou komen tot veel die-

Kerkelijk Leven

per gaande bijbelstudie dan toen het geval was, men de tak doorzaagde waarop men zat. Deze profetie wordt met de dag meer waarheid.

Maar er is, Gode zij dank, in alle misère toch ook een verschijnsel dat ons met grote dankbaarheid vervult en moed geeft voor de toekomst. Het is dit dat er óók jongeren zijn die ter dege beseffen waar het nu vóór alles op aankomt. Hierop namelijk dat het blijvende, het specifiek christelijke, de „ziel” van heel het mensenleven niet een idee, een principe, 'n stel waarheden, een theologie, maar **de levende Christus** is. Zulke jongeren zijn er in het buitenland. Ik heb voor de Televisie eens een „hippe” jongeman voor een aandachtig gehoor op een campus van een universiteit in Amerika zo de rechtvaardiging van de goddeloze door het bloed van Christus horen prediken als ik het zelden meemaakte. En zulke jongeren zijn er in ons land en in onze kerken ook! Zij lijden ook onder de nameloze ellende die er in Zuid-Vietnam heerst, onder alle rassendiscriminatie, kolonialisme, en de onbeschrijflijke nood in de derde wereld. Maar ze weten dat het daarbij óók en zelfs vóór alles voor hen aankomt op een sterk en persoonlijk geloof in Jezus Christus. En dat dat geloof alléén kan komen, blijven en groeien door een ononderbroken en steeds intensiever wordende omgang met de Heilige Schrift. Want die Schrift is het „gewaad”, het éne, waarin Christus, door zijn Heilige Geest tot ons komt, onder ons is, zich aan ons bekend maakt en onze rechtvaardiging, heiliging, verlossing, vrede kortom, voor ons **alles** wordt. Het was opmerkelijk dat - terwijl er op een jeugddag waarop aan de kerkjeugd „keihard” zou worden gedemonstreerd hoe „rot” onze maatschappij is, slechts enkele honderden jongelui aanwezig waren - er duizenden samenkwamen waar het Woord van God in het middelpunt stond. Ik denk, dit schrijvend, niet in de laatste plaats aan de door duizenden bezochte landdag van de „Youth for Christ” bij Steenwijk.

☆☆☆

Waarom ik dit alles schrijf? Wel een aantal mensen uit verschillende kerken hebben de handen ineengeslagen om de zo noodzakelijke, gelovige bijbelstudie te bevorderen.

Zij hebben namelijk een school opgericht waarin het vóór alles gaat om intensieve beoefening van de studie van de Heilige Schrift. Zij beoogt jongelui in te

leiden in de wondere wereld van de Heilige Schrift. Op allerlei wijs. En intensief. Het is een **dag**-school. De gehele cursus ervan omvat drie jaar. En de opzet is zó dat zij tegelijk opleidt voor de akte die de bevoegdheid geeft tot het geven van godsdienstonderwijs aan secundaire scholen.

Maar ieder jaar is een zelfstandig geheel. Er was een start-mogelijkheid omdat een broeder een flink bedrag daarvoor beschikbaar stelde. Er zijn verscheiden bekwame docenten aan verbonden uit de „buitenverbandse” kerken: ds Visser, ds Holwerda, ds Keuning dr Arntzen en br. Waagmeester. Verder uit de Chr. Geref., de Geref. en de Ned. Herv. Kerk. Allen mannen die van harte instemmen met de Reformatorische Confessies. En — dat wil ik er met nadruk bij zeggen —: deze docenten (er is ook één dame bij: Mevr. baronesse v. Slingelandt) hebben hun arbeid tot nu toe zonder enig honorarium, in de dubbele betekenis van het woord: „pro Deo”, verricht! Het prof. Van Riessen, prof. Van 't Spijker, drs Noordergraaf werd ook ondergetekende benoemd in een „Raad van Toezicht”. Ik heb toezicht gehouden. En ik wil alleen maar zeggen, dat ik verwonderd en onuitsprekelijk dankbaar ben voor wat op deze school wordt gedaan. Van meer dan één docent heb ik gehoord dat 't werk daaraan, de toewijding, belangstelling, het enthousiasme van de „studenten” voor hen een belevens is geworden die tot de rijksten van hun leven behoort. Wat ik zelf van die „studenten” heb gehoord in hun toespraken en gebeden heeft mij dikwijls diep ontroerd. De leiding van de school is in handen van Piet van Kampen, drs in de engelse taal, die dat, zwaar onderbetaald, op voortreffelijke wijze doet.

In de eerste cursus waren er 11 „studenten”. Nu zijn er 20 bijgekomen. Er zijn er die in Zeist een baantje hebben veroverd om de school te kunnen bezoeken! Anderen maken er een verre reis voor!

Er gebeuren in onze donkere tijd, Gode zij dank, nog wonderlijke dingen. Ik heb zo'n dertig jaar het eindeloze gezanik over allerlei theoretische, abstracte kerkrechtelijke en dogmatische futiliteiten en akelige, verwoestende kerkelijke ruzies meegemaakt die tot in het oneindige werden gerekt, nooit tot een echte oplossing kwamen maar wel tot fatale polarisaties en soms tot zelfs katastrofale kerkscheuringen leidden. Ik beleef deze school en het werk

er aan met verwondering. Zo in de trant van: **Zo kan het dus ook nog!** Met die blijdschap, overgave, onbaatzuchtigheid, vooral met die warme liefde tot God en zijn Woord.

Omdat de school zo groeide moest er een huis worden gehuurd. Er moesten leslokalen zijn. Piet van Kampen en zijn vrouw moesten wonen! En zoveel mogelijk „studenten” moesten onderdak hebben. Zo goedkoop mogelijk. Die jongens en meisjes — er zijn ook nog getrouwden bij — betalen een lesgeld van f 1000.— per jaar. Er kon in Zeist een zeer geschikt huis worden gehuurd met enkele grote kamers als leslokalen en zoveel kamers dat nog 10 jongelui „intern” zijn. De — rooms-katholieke — eigenaar heeft enorm meegewerkt om alles in orde te krijgen. De studenten zijn nacht en dag bezig geweest met timmeren, schilderen, behangen en wat verder nodig was om huis en school bewoonbaar te maken. De huur is f 23000.— per jaar. Maar het bestuur heeft het risico aangedurfd in het geloof dat het „een goede zaak” heeft ter hand genomen. Want in de onstellende verwereldlijking die wij beleven moet iedereen iedere zaak aanpakken die dienen om het Woord des Heren te doen doorklinken! En vooral die, welke aan hen die later in allerlei sectoren van het mensenleven een min of meer vooraanstaande plaats zullen innemen, dát te geven wat zij daarbij vóór alles nodig hebben. En dat is een grondige kennis van de Heilige Schrift! Het enige waarachtige licht dat schijnt in de duisternis van deze eeuw!

Ik hoop — en bid — dat deze Reformatorische Bijbelschool haar zegenrijke arbeid in toenemende diepte en omvang mag blijven vervullen. En ik wil haar bij deze met alle nadruk in de **liefde, zorg en vooral het gebed** van de kerken en de gelovigen aanbevelen!

P.S. Het kan wonderlijk gaan in onze wereld! Juist nadat ik dit artikel geschreven had belde de voorzitter van het bestuur, Goof van Oord, mij op met de mededeling dat de penningmeester momenteel niets meer in kas heeft. Als nu **alle** lezers van Opbouw nu eens naar hun giroboek grepen! En als nu eens alle kerken snel een collecte hielden! Men storte zijn bijdrage op giro-nr. 115694 ten name van de Raiffeisenbank te Doorn met bijvoeging: voor de Stichting Ref. Bijbelschool.

Nota bene!

De bestellingen van de studiehandleiding van ds Amelink stromen binnen. De uitgave ervan gaat door. Maar met het vaststellen van de grootte der oplage wordt nog even gewacht. Studiekringen en -verenigingen moeten de tijd hebben om te bespreken of zij het boekje zullen gebruiken en bestellen. Zouden allen die van deze aanbieding gebruik willen maken zich willen haasten? Men bestelle uitsluitend door storting van het bedrag op giro-nr. 575 663 ten name van G. de Kruijf, Troelstralaan 252, Utrecht. Prijs per ex. f 1,75, per 5 ex. f 7,50, per 10 ex. f 14,—, per 20 ex. f 27,00. Elke volgende 10 ex. f 13,50 meer.

Om ónze kinderen

Reeds meermalen kwam tot het bestuur van de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming 1970 de vraag: hoe staat het met uw werk? Wat doet u nu eigenlijk? Ons bestuur heeft in de voorbije jaren reeds enkele malen aan kerkeraden en diakenen geschreven. Het deelde aan hen mee hoe onze Stichting tot stand is gekomen en wat zij met betrekking tot de oude Stichting heeft gedaan. Daarover hoeft niets meer gezegd te worden. Alleen dit willen we nog meedelen dat onze Stichting ten gevolge van de „boedelscheiding” die werd tot stand gebracht ongeveer 350.000 gulden bezit.

Voorts is aan kerkeraden en diakenen meegedeeld dat met het oog op het verkrijgen van de voogdij over kinderen wier ouders uit de ouderlijke macht zijn ontzet of daarvan zijn ontheven, en een eventuele plaatsing van kinderen in een inrichting, contact werd gezocht en verkregen met de Chr. Geref. vereniging voor kinderbescherming. Onze Stichting heeft namelijk van de regering niet de bevoegdheid gekregen om als voordij-instelling te fungeren. De regering streeft namelijk naar een zeer ver gaande concentratie op het terrein van de kinderbescherming. Het geeft daarom geen enkele nieuwe erkenning als genoemd is af. Zelfs is het zeker dat een vergaande fusie van de vele voogdijvoerende instanties zal plaats vinden. Indien de reeds gepubliceerde plannen verwerkelijkt worden zullen alle „confessionele” stichtingen en verenigingen verdwijnen!

De kinderbescherming in Nederland verkeert momenteel in een stormachtige „ontwikkeling”. Wat daaruit zal te voorschijn komen is nog niet met zekerheid te zeggen. In ieder geval staat dit wel vast, dat de toekomst voor de christelijke organisaties ook op dit terrein somber is. De zogenaamde „moderne algemeenheid” — een nieuw woord voor wat vroeger „neutraliteit” werd genoemd — speelt vooral in de wereld van het „maatschappelijke werk”, en speciaal ook in dat onderdeel ervan dat „kinderbescherming” wordt genoemd, al meer een dominerende rol.

Nu is er in de huidige ontwikkeling van de kinderbescherming evenwel één trek waartegenover ons bestuur zeer **positief** staat. Het is deze, dat men ook daarin, gedachtig aan de oude en wijze spreuk dat voorkómen beter is dan genezen, een veel sterker accent gaat leggen op de „preventie”. Men probeert daarom zo gauw mogelijk aan de weet te komen in welke gezinnen een situatie begint te ontstaan waarvan de kinderen het slachtoffer dreigen te worden. Het is bekend dat als de „sfeer” in een gezin niet goed is, speciaal wat betreft de verhouding tussen de ouders, de kinderen al heel gauw psychisch letsel bekomen. Ze worden gefrus-

teerd, gaan aanpassingsmoeilikheden vertonen, worden aggressief, beginnen allerlei „gekke dingen” te doen, nemen soms de toevlucht tot drugs en vervallen zelfs wel eens tot criminaliteit. Natuurlijk komen moeilijk opvoedbare kinderen ook in z.g. „goede” gezinnen voor!

Het bestuur van onze stichting heeft zich in de voorbije jaren intensief met al deze kwesties zeer intensief bezig gehouden. Het benoemde uit zijn midden een commissie die op dat gebied over een grote ervaring beschikte. Daarbij stond het hun voor ogen dat in de „vrijgemaakte” kring het percentage „moeilijke kinderen” hoger is dan het gemiddelde daarvan in het gehele land. Na veel wikken en wegen is ten slotte een plan geboren dat het bestuur nu zal trachten te realiseren.

Het bestaat hierin dat de Stichting D.V. een — om het met een goed Nederlands woord te benoemen — „family home” in het leven zal roepen. Dat is een huis waarin een echtpaar de leiding heeft en waarin voor langer of korter tijd een niet te groot aantal kinderen, die bij hun opvoeding allerlei problemen oproepen, kunnen worden opgenomen. Natuurlijk in de hoop en met de bedoeling dat ze weer tot een „normaal” gedragspatroon worden gebracht. Er zijn in ons land reeds verschillende van deze „gezinshuizen”. En de resultaten daarvan zijn zeer bemoedigend. Zoals van zelf spreekt is het daar-

bij van allesbeheersend belang dat het echtpaar dat de moeilijke taak van het leiden van zo'n tehuis op zich neemt het geloof, de liefde — die voorop! — en ook de bekwaamheid bezit om een dergelijk „gezin” te leiden.

Voor de aankoop van een huis en de eerste aanloop van het werk daarin is voldoende geld beschikbaar. Het spreekt vanzelf dat het bestuur denkt aan een zeer bescheiden opzet! Het streeft niet naar „grote dingen”. Een en ander ook in verband met de grootte van de gemeenschap van kerken ten dienste waarvan dit werk wordt ondernomen.

Het bestuur zal zich zo spoedig mogelijk met meer concrete gegevens en mededelingen tot de kerken wenden. Maar het wilde reeds nu bekendheid geven aan zijn plannen. Vooral ook met het oog op de velen die met het werk van de kinderbescherming meeleven en dat steunen.

Het bestuur wil bovenal de kerken en haar leden vragen zijn arbeid in hun gebeden te gedenken. Ze vragen in het bijzonder, met het bestuur méé, de HEERE te vragen of Hij de pogingen om een goed echtpaar te vinden dat deze mooie, maar ook zeer zware taak op zich wil en kan nemen, wil zegenen.

C.V.

P.S. Het gironummer van de Stichting is: „Stichting Anno 1970 Geref. Kinderbescherming en Maatsch. werk”: 2078430, Lavendelhof 77, Barendrecht.

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

Wat mogen wij van de prediking verwachten?

„Zoveel hoofden, zoveel zinnen!” Dat spreekwoord is overbekend, dacht ik zo. Je bent geneigd te zeggen, dat het in doorsnee ook opgeld doet als het gaat om de verschillende manieren, waarop gemeentelieden zich opstellen tegenover de prediking. Dat zal ook altijd wel zo blijven. „Zoveel mensen, zoveel wensen!” Je komt in dit verband als vanzelf van het ene spreekwoord tot het andere. Maar met spreekwoorden is niet altijd alles gezegd. Je kunt via een spreekwoord ook de kritiek de nek omdraaien en een discussie in de kiem smoren. En dat mag de bedoeling niet zijn.

Natuurlijk dienen er bepaalde schriftuurlijke eisen te worden gesteld aan de verkondiging van het rijke Woord van onze goede God. Daarmee komt dan meteen de verkondiger van dat Woord binnen het gezichtsveld. Waarvan moet de bedienaar van het evangelie van Christus zich bewust zijn als hij de preken voorbereidt en de kansel elke zondag opnieuw beklimt? Het gevaar blijft levensgroot bestaan, dat de prediker zich verliest in een veelvoud van woorden. Dat heeft de buitenkerkelijke Gijs Stappershoef eens betiteld als verbale rompslomp. Een dergelijke kritiek moeten we maar niet bij voorbaat naast ons

neerleggen, omdat het uit de hoek van een afvallige komt. We zullen ook hier „het kostelijke van het snode” dienen te scheiden!

Een dominee moet er op bedacht zijn, dat zijn preek goed overkomt. Daarom zal hij zich steeds weer terdege dienen te bezinnen op de formulering van wat hij te zeggen heeft. Hoeveel misverstanden zijn al niet opgeroepen door een onzorgvuldige vormgeving! Hoewel er direct bij gezegd moet worden, dat het daaraan niet alleen ligt als de mensen soms zinsneden uit de preek verkeerd interpreteren. Hoe vaak gebeurt het niet, dat de hoorders **geen werkelijke hoorders** blijken te zijn, maar op vitale punten in dagen van kerkelijke spanningen en kwesties hun eigen gedachten inlezen in de uitgesproken tekst van de preken. Toch blijft de grootste zorg niet voor de predicator: Hoe kom ik **aan** mijn preek, maar hoe kom ik **er**af?

Hij zal ook in dat opzicht de volle werking van de Heilige Geest niet kunnen missen! Die Heilige Geest zal hem de nodige zelfbeheersing leren in de aflevering van de produkten van zijn eigen menselijke geest. Er is uiteraard veel variatie in de kritiek, die zoal op de prediking wordt uitgebracht. Helmut Thielicke, de bekende Duit-

se theoloog, die doceert aan de Hamburgse Universiteit en met zijn prediking velen weet te boeien, moet eens hebben opgemerkt: „De ergste vorm van kritiek op een preek is deze: Ik kom er met mijn problemen niet in voor.” Heeft deze kritiek recht van spreken? Is het niet ondoenlijk voor de dominee om alle problemen van zijn gemeentelieden successief aan de orde te stellen in de prediking van het evangelie? Trouwens: waarom gaat het eigenlijk als je naar de kerk gaat? Het thema: „samen met alle heiligen”, besnoeit al van meetaf de eis om eigen problematiek direct of indirect in de preek aangesneden te zien. „Ik kom er met mijn problemen niet in voor.” Is dat niet ronduit egoïstisch?

Maar dat is de bedoeling van de opmerking van Thielicke niet! Als iemand zijn kritiek op de preek in bovengenoemde zin formuleert, beoogt hij daarmee aan te geven, dat die preek hem niet raakt, omdat zij buiten zijn leven omgaat. Hij herkent in de gegeven situatietekening en levensschets zichzelf niet. De predikheer geeft duidelijk blijk niet met beide benen in de werkelijkheid van het ondermaanse te staan. Met zo'n preek kun je in het keiharde dagelijkse leven niet uit de voeten, want het verheven werkstuk scheert met heel zijn vrome inhoud langs de praktijk heen. Niemand is gebaat met een abstract betoog. De mens is de mens IN zijn wereld en niet de mens AF-GEZIEN van zijn wereld. Dit alles neemt echter niet weg, dat we moeten oppassen voor een benadering van deze materie waarbij we dan de mens in het middelpunt plaatsen.

We moeten ons er goed van bewust zijn, dat niet **wij** de ontmoeting met God in de eredienst regelen via het stellen van **onze** vragen, maar dat omgekeerd **God Zelf** de konfrontatie van ons met Hem ensceneert via de vragen, die **Hij** op **ons** afvuurt. En de beheersende vraag blijft: „Wie kies je? De duivel of MIJ?” Steeds weer wordt de gemeente met die goddelijke oproep op de tweesprong geplaatst: „Kiest dan heden wie gij dienen zult!” Dan worden niet alle problemen opgelost. Maar dan gaat de actuele konkrete prediking niet aan de kern van het bestaan van de mens van vandaag voorbij. Natuurlijk is men in dat kader niet klaar met een reeks goedkope opmerkingen. Je zult het dan nader moeten aanduiden. Het doet de mensen niet veel, als ze regelmatig de man vanaf de kansel horen roepen: „Dat geldt voor u in alle sectoren van het leven”. De gemeentelieden zullen graag een nadere specificatie ontvangen. Ze worden op den duur kopschuw van die generaliserende tendensen in de prediking.

Het leidt tot slijtage van de geëiste attentie van de luisterende schare. En dat is een kwaad ding! Dan gaat de preek over de hoofden heen, niet, omdat ze zo ingewikkeld is, anders gezegd: niet, omdat men er niet bij kan, maar omdat men zich er niet bij betrokken weet. We komen met onze problemen en zorgen naar de kerk. En we leggen die problemen en zorgen voor Gods troon neer in het gemeenschappelijk gebed als onontbeerlijk onderdeel van de liturgie. **Maar we gaan ten diepste als zondaren en zondaresen naar de kerk!** En dáárop

Vervolg op pagina 318

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Onze Enige Gezangen

of: wat scheelt er aan?

U kunt met uw broeders van mening verschillen over de vraag: of artikel 69 van de Dordtse Kerkenorde nog rechtskracht onder ons heeft of niet. En of de DKO — immers de reeks huisregels in het huis, dat de buitenverbandelijke kerken buitenshuis zette — eigenlijk wel enige rechtskracht heeft.

Waar de zaken zo staan: dat rechtsregels regelmatig worden aangepast aan gewijzigde omstandigheden, respectievelijk dat ze keer op keer aanleiding tot legale scheuringen bieden, daar is de vraag begrijpelijk: maar wat moeten we dan met artikel 69? En waarover gaat artikel 69?

Laten we elkaars geheugen opruimen. Artikel 69 zegt, dat de gereformeerde kerken uitsluitend de 150 psalmen van David (nu ja) zullen zingen, mitsgaders de enige gezangen (die ten tijde van 1618/9 bekend waren) en voorts die gezangen, welke een generale synode mocht vaststellen.

Aha, daar hebt u het. Wie de DKO bemint kan legaal zijn mond dicht klappen, wanneer een predikant zijn gezangenboekje te buiten gaat. En hij heeft daarbij het recht — vermoedelijk niet de zegen — aan zijn kant. Maar wie de betrekkelijke waarde van de DKO in het algemeen en van artikel 69 in het bijzonder inziet, zal vermoedelijk blijmoedig meezingen met wat de predikant (die zijn preek, de liturgie en het aandeel van de gemeente in de verkondiging goed voorbereidde) hem te zingen voorstelt.

—o—

Onze laatste GS, die op grond van de haar verleende bevoegdheid de kleine bundel Enige Gezangen uitbreidde, was die te Middelburg, 1933. Maar het kerkverband, dat ons in 1944 uitstiet, is van stap tot stap al zingende voortgeschreden en bracht het heel wat verder zonder ons dan met ons; althans op het punt van de kerkzang. Voor onze zingende kerken is de gezangenbundel echter in 1933 blijven stilstaan — alle pogingen ten spijt.

Voor ditmaal willen wij de tekst van die Enige Gezangen niet onder de loep nemen. Liever wagen wij een poging, u en uw kerk te dienen met enige voorstellen inzake een muzikaal-verantwoorde wijze van zingen van deze enige gezangen.

De ironie van het geval wil namelijk, dat de enige gezangen zijn verankerd aan melodieën, die niemand handhaaft en niemand juist gebruikt. Sterker. Zou uw organist die gezangen nauwkeurig spelen zoals zijn officiële kanselboek hem voorschrijft en zoals de synode van Middelburg ons scherpelijk inprentte... dan zou een volslagen chaos ontstaan. Uw organist zou het gelijk — niet de wijsheid — aan zijn kant hebben. En een knappe kerkeraad, die de hieruit ontstane en te verwachten moeiten het hoofd zou kunnen bieden.

Maar hoe komt dat toch? zult u vragen. Dat komt hiervan, dat een synode de moed had, zelf door haar harmoniumspelende deputaten de notatie der melodieën te doen vaststellen. En die eerwaarde heren deputaten waren misschien wel bedreven in de theologie — maar niet in de kennis van het muziekschrift, van de muziek, van het volkslied en van het geestelijk volkslied ofwel de kerkzang. Er is destijds hulp aangeboden door de toen pas opgerichte vereniging van gereformeerde organisten — maar de deputaten konden het zelf wel. Het was als zo dikwijls: dat de kennis werd geacht te zullen komen met het ambt. De organistenvereniging, die de drukproeven kreeg toegezonden, had nog net de kans om te waarschuwen dat deze zaak mis zou moeten lopen — maar het was al te laat. De boel werd meteen afgedrukt.

Ten overvloede besloot de synode, gealarmeerd door de organisten, deputaten te benoemen, die er op moesten toezien dat de uitgevers van kerkboeken de Enige Gezangen nauwkeurig en zonder wijzigingen zouden overnemen — maar dit heeft geen spatje geholpen. Iedere uitgever liep tegen de enormiteiten aan. Iedere uitgever vroeg aan een of andere deskundige, de melodieën lees- en zingbaar te maken. Iedere uitgever drukte zoals zijn adviseur hem adviseerde. Niemand hield zich aan de „officiële” schrijf- en zangwijze. Maar ook niemand is deswege vervolgd, verbrand, gehangen of gevierendeeld.

In september 1939 was de verwarring zo groot, dat het maandblad Organist en Eredienst een hoofdartikel publiceerde onder de titel: „De chaos in onze Gezangenmelodieën”. Als we het goed hebben stond boven het artikel dezelfde naam als boven hetgeen u nu (maar half gelovig) leest. Het artikel is aangeboden door de organistenvereniging aan alle leden van de synode van Sneek-1939. Maar die heren hadden wel wat anders aan het hoofd dan Gods lofzangen! En wie liefhebber is van de kerkgeschiedenis der 20ste eeuw kan al deze dingen terugvinden in de acta der synodes en in de oude jaargangen van Organist en Eredienst.

—o—

Zo is dit doorgegaan. Tot op den huidigen dag. Nooit zijn de fouten

C. VEENHOF — KAMPEN

De profeet Jona

IV. In Jahweh's dienst gefaald (vervolg)

11. Door wat God Jona met die wonderboom deed beleven probeerde God nog één maal hem in de goede houding ten opzichte van Zich te brengen. Nadat alle woorden van Jahweh niets hadden uitgewerkt ontvangt Jona van de HEERE „ervaringsonderwijs”. Als de wonderboom is verdwenen en Jona kwaad en levensmoe in de brandende zon zit vraagt God hem: „Jona, ben je billijk, ben je met reden veroornd om die wonderboom?” Het antwoord van Jona is kort, afgebeten: „Ja zeker,

ik ben terecht veroornd ten dode toe!”

Dit is het laatste woord van deze profeet dat we in het boek Jona horen. Tot het einde toe heeft Jona eigen opvatting, eigen wil en zo zichzelf gehandhaafd tegenover God.

Dat kan dus: „geloven” in de HEERE, zijn profeet zijn, in de overtuiging leven het volk en de zaak en de eer van God te dienen en toch in feite dwars tegen Gods wil en werk ingaan. En wat de oorzaak daarvan is? Het boek Jona schreeuwt het ons om zo te zeggen toe. Het is dit dat men niet waarachtig Gods ondoorgrondigheid, zijn oneindige lankmoed-

delijke liefde, zijn wijde barmhertigheid kent. Want alleen als men die werkelijk kent — dat wil zeggen, als men daardoor overwonnen werd en daaruit leeft — kan men echt Gods knecht, kind, profeet, medewerker zijn. Als men die niet met het hart kent, kan men geen instrument, geen dienaar worden waarvan God zich kan en wil bedienen om zijn liefde, barmhertigheid en lankmoedigheid te tonen en te verwerkelijken in onze zonde en schuld verloren wereld.

12. Het boek Jona eindigt met een woord des HEEREN. God heeft — gelukkig — steeds, en zo ook nu, het laatste woord. De HEERE vergelijkt Jona's houding ten opzichte van de wonderboom met Zijn houding tegenover Ninevé. Daardoor wil Hij Jona — en ons! — laten voelen hoe door en door onbillijk en slecht het van hem was van God te eisen dat Hij Ninevé zou vernietigen. Jona, zo zegt God, jou gaat zeer ter harte die wonderboom, die je niet zelf hebt verzorgd en niet zelf hebt laten groeien en die — zo staat er letterlijk — als zoon van één

nacht is geboren en ook als zoon van één nacht verging. Jij, Jona, maakt je druk om een *struik* die nota bene geheel buiten jou om is ontstaan en opgegroeid. En je bent woedend nu die is verdord en vergaan. En zou Mij dan Ninevé niet ter harte gaan, die grote stad, waarin meer dan honderd twintig duizend mensen wonen, die geen verschil kennen tussen hun rechter- en hun linkerhand en ook nog veel vee? Die Ninevéieten heb Ik geschapen en ze worden dag in dag uit door Mij onderhouden en verzorgd. Ze zijn mensen die Ik naar mijn beeld heb gemaakt.

Onder hen zijn bovendien tien-duizenden kleine „onnozele” kinderen —. Hoe zou Ik er dan vreugde in kunnen hebben zo'n stad te vernietigen. Mijn hart hangt er aan. Ze is het werk van mijn handen. En er is in die stad ook nog een menigte dieren die niet minder mijn schepselen zijn, voor wie Ik zorg en die Mij evenzo ter harte gaan. Hoe kun jij, hoe durf jij, Jona, die woedend en bedroefd bent over de ondergang van één enkele struik waaraan en waarvoor je *niets* hebt gedaan, begeren, eisen dat Ik hon-

in de schrijfwijze der gezangenmelodieën erkend, teruggenomen of gecorrigeerd. Bij de synodale kerken is die bundel eenvoudig afgeschikt en door een betere vervangen. Bij ons zijn de 29 gezangen gehandhaafd. De ene gemeente zingt de gezangen zus — de andere zo. Komt u te gast in een andere gemeente, dan treft u daar eigenaardigheden. Maar troost u: anderen vinden dat u de gezangen eigenaardig behandelt.

Wat scheelde er dan aan de notatie van de Middelburgse synode? Van alles! Om te beginnen was een schriftgebruik, dat al enkele eeuwen in onbruik was geraakt: een muziekschrift, ontleend aan het gregoriaans. Enigzins te vergelijken met het gothische letterschrift, kenmerk van een oprechte statenbijbel, terug te vinden in de titelletters van De Heraut en De Standaard. De noten van de psalmmelodieën bestonden uit *minimae* en *semiminimae*, als u dat gelukkig maakt. U kunt ook zeggen: uit vierkante noten en vierkante staartnoten; de laatste half zo lang durend als de eerste. Maar terwijl de psalmwijzen nog het verschil in hele en halve noten kenden, werden de gezangen uitsluitend in hele noten, *minimae*, gedrukt.

Verstaat u wel: dit schrift werd aan een officieel kerkelijk synodaal besluit gehecht — al kon vrijwel niemand het lezen. U kunt het nog vinden in de oude kerkboeken en daarbij treft u de sopraan- en de altsleutel aan, zij het dat beide met enkele misvattingen werden gebruikt. Die misvattingen werden goedge maakt door een „Muziek-onderrigt” van enkele regels druk; waaraan toegevoegd de zin: dat het u nu wel helder zou zijn.

U kent die sleutels niet? U bent al blij wanneer u de viool- en de bassleutel hebt geleerd? Foei toch. Als u synodale besluiten, die rechtskracht hebben tot op den huidige dag, wilt verstaan... zult u toch eerst musicologie moeten studeren. Dan moet u in de C-sleutels (er zijn er maar vijf en Bach gebruikte in zijn orgelkoralen er slechts twee van) leren lezen; daar helpt geen lieve moeder-de-kerk aan.

—o—

De uitgevers van de kerkelijke zangboeken hebben geen van allen dit antieke schrift overgenomen. Zij hadden meer zorgen voor uw welzijn dan de eerwaarde heren deputaten. Maar die wisten niet wat ze deden. En u hebt gelijk als u zegt: dat een schrijfwijze niet hoorbaar is bij het zingen. Al betekent die onbekende schrijfwijze wél, dat ieder die het ook niet lezen kon de muziek naar hartelust kon vertalen. Hier groeide de vrijheid der musicologische exegese. Zelfs het rustteken, een oud gregoriaans teken voor een gemeten rust, door Pierre Vallete in 1557 nauwkeurig omschreven, werd in die dagen voor een ademhalingsstekentje versleten... door de musicoloog ds H. Hasper!

BIJBELSTUDIE

veeleer daarin dat deze zich bekeert van zijn wegen en leeft (Ez. 18 : 23). Hij is God, onze Heiland, die wil dat *alle* mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen (1 Tim. 2 : 4). Hij is de God die zijn genade heilbrengend heeft laten verschijnen aan *alle* mensen (Tit. 2 : 11). Kortom: Hij is de God die liefde is (1 Joh. 4 : 8).

V. Epiloog

1. Nadat we de inhoud van het boek Jona van het begin af op de voet hebben gevolgd, moeten wij, om de boodschap welke God ons daarin geeft goed te verstaan, nog enkele meer algemene aspecten daarvan bezien. Vooreerst dit: Wanneer Jona als profeet optreedt zal het niet lang meer duren of Israël wordt door Assyrië in ballingschap gevoerd. Voordat dat gebeurt laat God nu in wat Hij door en om Jona in Assyrië doet aan Israël zien dat Hij het assyrisch rijk volkomen in zijn macht heeft. Als daarom zijn volk straks door Assyrië wordt

En wat nu opbrak was het volgende. De deputaten hadden vrijmoedig leentjebuur gespeeld bij de Evangelische Gezangen en de Vervolg bundel. Dat moet op een koopje zijn gegaan — want die gezangen van de Ned. Hervormde Kerk waren oud en verouderd en nabij de verdwijning. Drie jaar later verving de Hervormde Kerk haar verzichte bundel. Ze heeft trouwens, via een proefbundel van 102 Gezangen, onlangs al weer een nieuw „Liedboek voor de Kerken” in gebruik genomen. (Het zal de moeite lonen ook daar eens bij stil te staan.) Maar wat wij, binnen en buiten elk kerkverband, nog steeds zingen — dat zijn melodieën, uit de restantenopruijing van de derdiger jaren.

—o—

Dat is niet zo fraai. Onze vaders zeiden: als het voor ons maar goed genoeg is. Ze vergaten, dat het voor de Koning der kerk goed genoeg moet zijn, wil Hij tronen boven deze lofzangen (om met psalm 22 te spreken).

Sedert lang waren de psalmwijzen op gelijke lange noten gezongen. Wel werden ze nog huichelachtig in hele en halve noten geschreven (dat waren die *minimae* en *semiminimae*, weet u wel?) maar pas in 1936 en 1938 kwamen ds Hasper's nieuwe berijming op de min of meer herstelde wijzen en de Hervormde oude berijming op ook enigszins herstelde notatie. Geen wonder, dat in 1933 ook de gezangenmelodieën door deputaten in gelijke lange noten werden overgenomen. De gezangen, over het algemeen metrisch en ritmisch gecomponeerd, werden officieel als maatloze, kleur- en smaakloze, langzame, taaie eenheidsnoten uit de kerkelijke molen geperst. Trots hun afkomst uit goede Duitse, deels van Luther stammende, bronnen.

Zo namen de eerwaarde deputaten in 1933 de wijzen van de Evangelische Gezangen over. Ze hebben er zelfs nog aan gedokterd. Niet alleen zijn coupletten weggelaten, vervangen of gewijzigd (je moet ook maar durven met geleend goed) maar ook aan de melodieën is van alles gewijzigd. Zelfs zo gewijzigd, dat bijvoorbeeld de eerste noot van de 8e regel van gezang 22 nog steeds door geen enkele gereformeerde kerkganger gezongen wordt. Wist u dat eigenlijk wel? Zo nee, het geeft niets.

—o—

U worde door het voorgaande niet al te zeer verontrust. Misschien is het zelfs wel goed dat we samen eens heilzaam schrikken van wat we regelmatig de Heere God toezingen. Daarover een volgende keer verder?

derduizenden mensen zou verdelen die, nota bene, ook nog hun handen smekend opheffen opdat Ik hen redden zou van de ondergang?

13. In deze woorden wordt het hart van God openbaar. We leren eruit verstaan wie God naar zijn eigenlijke, diepste wezen is. Hij is de God, die de gevallen schuldige en verdorven menswereld zo lief heeft dat Hij zijn eniggeboren Zoon naar de aarde zond en Hem in de eeuwige dood wierp om de mensheid te redden (Joh. 3 : 14). Hij is die God die geen welgevallen heeft aan de dood van de goddeloze, maar

verpletterd betekent dat niet dat het de HEERE aan kracht ontbreekt om zijn volk te redden. Integendeel, het gaat onder omdat Jahweh het gericht over Israël voltrekt terwijl Hij daarbij het rijk der Assyriërs hanteert als de roede waardoor Hij die straf ten uitvoer brengt.

Tegelijk laat God het assyrische volk, vóór het Israël onderwerpt en in ballingschap voert, beseffen, dat de God van Israël de grote God is voor Wiens toorn het moest beven, maar aan Wiens barmhartigheid het zijn redding dankt.

Daarbij is de bekering van Ninevé voor het ontrouwe Israël een diep beschamend gebeuren. Een heidens volk komt op één enkele oproep van Jahweh tot berouw en boete. Maar Israël heeft God steeds meer verlaten en gehoond, ondanks het feit dat de HEERE het tienstammenrijk reeds van zijn ontstaan af, twee eeuwen geleden, ononderbroken heeft vermaand, geroepen en gelokt naar zijn hart, door een reeks van profeten! Als dat rijk dan ook eindelijk, nadat God daaraan alles heeft gedaan om het te redden, van de aardbo-

dem verdwijnt, gaat het onder alleen en uitsluitend door eigen schuld.

2. Er is nog een moment in de boodschap van het boek Jona dat onze aandacht hebben moet. Het is het volgende: Het volk Israël was Gods volk, Gods bijzonder eigendom. Het mocht zich daarom niet met de andere, heidense volkeren vermengen, zich op geen enkele manier inlaten met hun geschillen en belangen, niet meedoen in hun wereldpolitiek. Het moest ten opzichte van al die volkeren leven in een strikt isolement.

Dat isolement betekende voor Israël evenwel ook een gevaar! Namelijk dat het zich zou gaan verheffen op zijn bevoorrechte positie, dat het hoogmoedig zou worden op zijn verkiezing en dat het niet zou beseffen dat het door God slechts tijdelijk in dit isolement werd gehouden om straks alle volkeren der wereld ten zegen te kunnen zijn. Israël moest ononderbroken bedenken dat het niet *ten koste*, maar *ten bate* van de heidenen deel ontving in de belofte van het messiaanse heil.

Vervolg van pagina 315

Wat mogen wij van de prediking verwachten?

worden we als Verbondsgemeente van de levende God aangesproken. Dan kan het niet missen. Want het actief zondaar-zijn geldt iedereen, niemand uitgezonderd. En de konkrete oproep tot geloof en bekering is aan ieder, die present is in de eredienst, geadresseerd. En dan is het heerlijk als steeds weer opnieuw de reactie op de bediening van de verzoening niet uitmond in de klacht, dat je met je eigen problemenpakket als probleemsluier bent blijven zitten, maar in dat Duitse kinderbed, dat vertaald als volgt luidt:

Heer, Die voor ons gestorven zijt,
Gij scheldt ons alle schulden kwijt,
Gij kocht ons vrij, Heer,
met Uw bloed
en daarom is het leven goed.
Ik dank u, Heer, dat Gij dit deedt,
en met Uw liefde ons bekleedt.

Dan zal deze vreemde gerechtigheid, deze vreemde vrijspraak, worden verwoord en vertolkt in het amenlied van de gemeente. Dat betekent dus niet, dat een preek in 1973 gehouden zo zonder meer zou passen in het levensschema van 1880. **Ook de Woordbediening is gedateerd!** Het kennen van Christus ontslaat ons niet van het pogen onze eigen tijd te leren verstaan! De prediking hangt, met andere woorden gezegd, niet in de lucht. Omdat de hoorders geen steltenlopers zijn! Het gaat er wel terdege om, dat de prediking wordt toegepast op de tijd, waarin de gemeente leeft en werkt, zwoegt en zich ontspant, verdriet en vreugde kent, het verleden honoreert en toekomstverwachting koesters. Maar **TOEGEPAST OP DE TIJD EN DE VRAGEN VAN DIE TIJD IS HEEL IETS ANDERS DAN AANGEPAST AAN DE TIJD EN DE KENMERKEN VAN EEN BEPAALDE PERIODE.** Je kunt bijvoorbeeld in de prediking de toestand in Chili aansnijden. Daar is blijkbaar het laatste woord nog niet over gezegd. Dan valt ongetwijfeld ook de naam van de voormalige president, Salvador Allende. Dan wordt het evangelie **toegepast!** Maar wanneer men, zoals dat te beluisteren viel voor de radio, vanuit reformatorische en rooms-katholieke hoek Salvador Allende in één adem noemt met de Man van Nazareth, dan tast men dáár het wezenlijke gevaar van een **aangepast** evangelie. Men gaat als christen op de neo-marxistische toer! Dat is het benauwende vandaag de dag!

De moeite van de konkretisering van de prediking duikt niet in de laatste plaats op rondom de christelijke feestdagen. Wie kan het indrukwekkende en allesbeheersende van de heilsfeiten nader definiëren? Prof. Dr. K. Schilder heeft eens opgemerkt: „Een feest

is altijd moeilijk. Een christelijk feest is haast een onbereikbaarheid”. Als de behandeling van de zogenaamde feeststoffen zich beperkt tot de uitwerking van verschillende bescheiden notities bij de heilsfeiten, dringen die heilsfeiten des te sterker **als heilsgebeurtenissen** het leven der gemeente binnen. En daarom gaat het toch! De Woordbediening mag niet verworden tot een woordenkramerij. Men hoeft niet steeds naar nieuwe woorden te zoeken. Het hanteren van bepaalde termen staat niet gelijk met de vermenigvuldiging van allerlei gemeenplaatsen. Het is verschrikkelijk om een preek aan te horen, die qua taal en stijl voor en na boeit, maar die niet de woorden: **zonde** en **genade** bevat, omdat men aan de realiteit ervan zonde en genade finaal voorbijgaat. Drs H. de Jong heeft op de j.l. vergadering van „Opbouw” in verband met 't vertalen van de Bijbel het volgende opgemerkt: „Wij vrezen in het algemeen het gevaar van de bekende woorden.

Wanneer je hetzelfde eens in andere woorden hoort, dan flitsen daar nieuwe associaties. Dat effect heeft het ook in de prediking. Maar het is een bedriegelijk effect, omdat het tijdelijk is. Het horen van hetzelfde in afwijkende bewoordingen — even ligt het je erg prettig. Daarna kan het gaan irriteren!” Deze woorden verdienen ten volle overweging!

Wat mogen wij van de prediking verwachten? De verkondiging van Gods genade in een gebroken mensenleven met uitlopers naar kerk, staat en maatschappij. De ontdekking aan de zonden en de proclamatie van vergeving en vernieuwing. Zo zullen zij, die zich richten op een nieuwe wereld, waarin het totale leven zal zijn gesaneerd en alle verhoudingen zullen zijn herseld, niet teleurgesteld worden. Hun verwachting zal worden vervuld, omdat zichzelf door Gods Geest bewerkt, zich spitsen op de realisering van **alles** wat God beloofd heeft!

liggen buiten de wereld van de aardse doelstellingen en van de aardse middelen om die doelstellingen te verwezenlijken.

3. Men kan er waardering voor hebben dat Michel Lancelot in zijn boek de positie wil innemen van iemand die informatie geeft en die vooral ook veel recht wil zetten t.a.v. tendentieuze voorlichting die circuleert. Ik geloof dat hij in dit opzicht probeert om er toe bij te dragen dat we allemaal recht doen aan zulke mensen als hippies, die we ons niet laten leiden door „kortzichtige burgerlijkheid” als we met ze te maken krijgen.

Maar als je nou in de titel van zo'n boek spreekt over „God in het gelaat zien”, zou je dan aan je doel voorbijschieten als je óók probeert om er toe bij te dragen, dat we allemaal recht doen aan... God? Want er zijn nu eenmaal in die titel twee „partijen” in geding: aan de ene kant „ik” en aan de andere kant „God”. Dat is aan Michel Lancelot niet helemaal ontgaan, want ergens (blz. 112) schrijft hij:

„Deze observatie heeft mij er toe gebracht persoonlijk rekening te houden met de mogelijkheid dat er in de kennis van God — die voornaamste speurtocht van de Mens zoals professor Murphy haar noemt — verschillende wegen zouden kunnen bestaan. Niet wegen die via diverse dogma's of verschillende praktijken samenkomen, maar wegen die integendeel totaal UITEENLOPEN en desniettemin alle volkomen bruikbaar zijn.”

W. F. COUMOU - EINDHOVEN

„Ik wil God in het Gelaat zien”

(Opmerkingen n.a.v. het gelijknamige boek van Michel Lancelot)

(2)

■ De religieuze Achtergrond

1. Michel Lancelot laat duidelijk zien, dat je voor een goed begrip van de situatie niet het gebruik van „hallucinogene middelen” als een op zichzelf staand avontuur moet beschouwen, maar dat er een verband ligt tussen de behoefte aan een „trip” en de teleurstelling — het gevoel van zinloosheid — die de georganiseerde samenleving oproept.

LSD en aanverwante artikelen zijn slechts hulpmiddelen die naar believen door iets anders vervangen kunnen worden als het bereikte resultaat maar hetzelfde is. Dat „iets anders” kan b.v. ook gevonden worden in de „technieken” waarin vanouds de „oosterse mystiek” bedreven is geweest. Het probleem is ontstaan door een behoefte aan compensatie voor de leegte, die de moderne samenleving en de doelstellingen van die samenleving in de harten heeft achtergelaten.

De manier waarop men deze compensatie meent te kunnen vinden is een „religieuze” manier of iemand zich dat bewust is of niet. In ieder geval zijn Aldous Huxley en Tim. Leary zich dat bewust geweest en eveneens de hippies van het eerste uur.

„Religieus” staat tussen aanhalingstekens, omdat ik met dit woord niet méér wil aanduiden, dan dat het te maken heeft met een — al of niet gefingeerde — werkelijkheid, die uitgaat boven de wetenschappelijke methoden van waarneming en analyse en die manipuleerbaar zijn door onze technische vaardigheden.

Natuurlijk heeft „het probleem”

— als we er over willen nadenken — ook wel te maken met onze „gezondheid” — lichamelijk en geestelijk — maar we zullen het nooit kunnen verwerken als we de gezondheidszorg als het eerste, of als het enige punt van betekenis op de voorgrond schuiven.

Zonder daarmee beledigend te willen zijn voor hippies, zou ik nu alvast — ik zal daar later op terug moeten komen — een vergelijking willen maken met prostitutie en andere „afwijkende seksuele gedragingen”. Ze leveren een probleem op voor de volksgezondheid, maar de eigenlijke nood die er achter zit ligt ergens anders.

2. De titel van het boek wijst er op dat Michel Lancelot de nadruk wil leggen op het religieuze karakter van wat hij voor ons beschreven heeft. Het boek herinnert ons eraan dat de mens in zijn **menselijke** levensdrang niet bevredigd kan worden als hij die bevrediging uitsluitend zoekt in de oplossing van de problemen die met ons aardse leven te maken hebben, met de middelen die in deze wereld voor ons toegankelijk zijn en door ons naar believen gehanteerd kunnen worden. Zelfs al streeft men daarin naar een hoog idealisme.

In zijn **menselijke** levensdrang heeft de mens behoefte aan liefde, vrede en blijdschap, aan ruimte voor zachtmoedigheid, aan een zodanig vertrouwen, dat we onbaatzuchtige liefde kunnen schenken, dat we wegen van vrede kunnen bewandelen, dat we barmhartig en zachtmoedig kunnen zijn zonder „er aan kapot te gaan”.

We ontdekken dat **de bron** voor die onbaatzuchtige liefde, **de oorsprongen** van de wegen van vrede en **de basis** voor vertrouwen

Je hoeft niet bevooroordeeld te zijn als je hier op z'n minst de vraag aan de orde stelt of dat inderdaad zo is. Je zou ook mogen vragen of aan deze manier van spreken niet minstens net zo'n „tendentieuze voorlichting” over God ten grondslag ligt, als aan de manier waarop veel mensen over hippies dachten en schreven een tendentieuze voorlichting over hippies ten grondslag gelegen heeft.

Een bescheiden vraag mogen we wel stellen. Die bescheiden vraag zou mogen luiden: Is het **volstrekt ondenkbaar** dat we over een relatie (hoe dan ook) tussen „God” (wat we er ook mee bedoelen) en de mens spreken **op een andere manier** dan dat we er altijd maar stilzwijgend van uit gaan dat je in die relatie te maken hebt met „mensen, die — ieder op zijn manier — proberen een weg naar God toe te vinden? Zouden we ook eens kunnen overwegen of je zou kunnen denken aan de mogelijkheid dat God een weg naar de mensen toe baant?

Daar kunt je toch eens over nadenken?

Ik weet niet wat voor antwoord Michel Lancelot zou geven als iemand hem deze vraag zou voorleggen. Maar hij zou kunnen antwoorden dat je alleen maar op zo'n gedachte kunt komen als je de mogelijkheid onder ogen ziet dat God „Iemand” zou zijn. Iemand die in staat is zich iets voor te nemen, een plan te maken en die dan ook nog de macht heeft dat plan ten uitvoer te brengen. Iemand die zich aan de mensen kenbaar zou kunnen maken en die communicatie-mogelijkheid heeft met de mens.

Dat antwoord zou het voordeel hebben, dat we tenminste zouden begrijpen, dat we over het

streven om „God in het gelaat te zien” geen woord aan elkaar kwijt kunnen als we niet éerst de vraag onder ogen zien: weten we eigenlijk wel wat we bedoelen als we over „God” spreken?

Het akelige is dat deze vraag al direct verzet op kan roepen in een omgeving die helemaal vervuld is van de honger naar „ervaring” en die elke vraag naar „weten” en elke poging om zich ergens rekenschap van te geven „ervaart” als een barrière op de weg naar die zo begeerde ervaring.

Maar ik was ook alleen nog maar een gesprek met Michel Lancelot aan het fantaseren en die man heeft zich heel wat moeite gegeven om iets te weten over hippies en om zich rekenschap te geven van wat er aan de hand is.

Welnu, ik zou tegen deze man kunnen zeggen: Laten we er ons rekenschap van geven dat de vraag: „Wat bedoelen we als we het woord „God” gebruiken?” vandaag toch heel erg aan de orde is. Dat er mensen zijn die het nodig gevonden hebben om ons te vertellen dat de „oude voorstelling” over een God die **Iemand** is, een **Ander**, die buiten ons bestaat en die zich openbaart, volkomen achterhaald is. Al is het waar dat er buiten de werkelijkheid waarmee wetenschap en techniek zich bezig houden en waar onze wetenschappelijk-technocratisch gerichte „doelmatigheidsmaatschappij” alleen maar rekening mee houdt, er ook nog een „andere werkelijkheid” is, die je met het woord „God” kunt aanduiden, dan moeten we toch beseffen dat die andere werkelijkheid niet meer is dan — als ik het persoonlijk wil zien — „De Oneindige Diepte van onze Menselijke Persoonlijkheid”, of ook — als ik kosmisch denk — zoiets als „De Oneindige Macht” en zulke woorden zijn niet meer dan een „mystieke aanduiding” van „iets” dat we niet kunnen „kennen”, maar hoogstens kunnen „ervaren”.

Dat zeggen ons moderne theologen.

Er is dus reden genoeg — zou ik tegen Michel Lancelot willen zeggen — om ons er rekenschap van te geven dat het juist **deze** voorstelling van zaken is, die de mens er toe brengt om geen andere mogelijkheid te zien, dan dat hij **zelf** zich een weg moet banen naar „God” en er is reden genoeg om aan te nemen dat deze voorstelling van zaken de mens er toe kan brengen om elk middel aan te grijpen dat hem brengen kan tot de ervaring van deze werkelijkheid.

Er is zelfs reden genoeg om aan te nemen dat de mens die eenmaal op dat spoor gezet is en die dáár de bron van liefde, vrede en blijdschap zoekt, waarnaar hij **hongert**, zich niet door „risico's” zal laten weerhouden. Zal hij niet zeggen: het is beter éénmaal te **leven** voor je sterft, dan straks te sterven zonder ooit uit onze dodelijke slaap wakker geworden te zijn?

Misschien zou Michel Lancelot dan toegeven dat een oprechte poging om eerlijk te zijn **naar alle kanten**, toch zeker nog nodig maakt, dat we met de „oude voorstelling” niet zó maar afrekenen en er ons rekenschap van geven dat die „oude” bijbel — d.e. aan de kant geschoven werd — een heel ander getuigenis omtrent God heeft gegeven. Dat dat getuigenis juist dáárin anders is, dat het nooit spreekt over men-

sen die de weg naar God zoeken, laat staan die weg openbreken, maar dat het ons vertelt van God die van begin af aan zelf naar de mens toegekomen is om voor die mens de bron van menselijk leven te ontsluiten.

Het zou dus nog steeds niet onbescheiden zijn om aan Michel Lancelot te vragen of we niet eens zouden kunnen nagaan waar we terecht komen als we de situatie van de hippies bekijken met deze boodschap als uitgangspunt. Niet om hippies te veroordelen met hun honger naar liefde, vrede en blijdschap midden in een wereld waarin de „oude boodschap” genegeerd en veracht wordt, maar om na te gaan of er in die oude boodschap betrouwbare lichtpunten zitten, die ons een goede weg wijzen naar een wereld waarin liefde, vrede, blijdschap en barmhartigheid tastbare werkelijkheid geworden zijn.

Persschouw

■ Rondom „Israël”

Wie dinsdagavond 14 oktober j.l. Vara's „Achter het Nieuws” heeft gehoord zal dat niet gauw vergeten.

Eerst zag men het joodse echtpaar Heimans op het scherm zoals dat vóór enkele weken opwekt en blij vertelde dat ze met hun twee kinderen in Israël echt „vrij” waren geworden. Ze waren eindelijk bevrijd van de op de duur benauwende druk dat je als Jood in het buitenland altijd als „Jood” wordt aangezien en je als zodanig steeds op je hoede moet zijn bij wat je doet of zegt. Daarna zagen we ze in de oorlogsdagen. Zichtbaar aangeslagen. Hun beide jongens stonden nu aan het front. En met een schokkende gelatenheid verklaarden ze dat ze aan een nederlaag eenvoudig niet **konden** denken omdat die voor hen het einde, de ondergang betekende.

Daarna sprak prof. Rubinstein. Een „dief”. Een scherpe kritikus van de regering van Golda Meir. Hij pleitte steeds voor een mildere houding ten opzichte van de Arabische staten. Was eveneens een scherp kritikus van de Amerikaanse politiek in Vietnam. Zichtbaar bewogen las hij uit Arabische kranten die een paar dagen vóór de oorlog waren uitgekomen, stukken voor waarin verklaard werd dat Hitlers kijk op en behandeling van de Joden juist was geweest. Want Joden waren altijd een verderf voor de mensheid geweest. En toen de Vara-interviewer hem vroeg hoe hij dacht over de Amerikaanse hulp gaf hij het bewogen antwoord: Israël is nu gelijk aan een man die op het nunt staat te verdrinken. En nu is er in heel de wereld maar één hand die ons redden wil en dat is de hand van Amerika!

Toen ik dat hoorde dacht ik aan de donkerste dagen uit de tweede wereldoorlog. Toen was er ook maar één hand die Europa van het nazisme helpen kon en wilde. Dat was **dezelfde** hand.

Maar we hoorden en zagen ook iets van het afgrijselijke lot der Palestijnen die al een kwart eeuw in de ellendigste omstandigheden leven. En die door de grootmachten der wereld gemanipuleerd worden als een pion op

het schaakbord van hun cynische wereldpolitiek. Ik las ook de bittere klacht van een Palestijnse vrouw over de onvoorstelbaar rijke oliesjeiks, die in staat zijn half Europa te kopen, maar deze ras- en geloofsgenoten op geen enkele manier hielpen, maar ze overlieten aan de uiterst sobere hulp van de UNRA. Golda Meir verklaarde eens: Wij hebben als volk van nauwelijks één miljoen zielen twee miljoen vluchtelingen opgenomen en aan een bestaan geholpen. Kunnen de 180 miljoen Arabieren dat niet met een half miljoen van hun volksgenoten doen?

Ook de grote figuren uit de Wereldraad van Kerken hebben zich over het conflict in het Midden-Oosten uitgesproken. En natuurlijk hebben zij iets gezegd dat naar hun overtuiging uit het Evangelie voortvloeide. Zij gaven een **politieke** Evangelieverkondiging.

Prof. Berkhof verklaarde: „De opheffing van de Staat Israël is iets dat wij het Joodse volk in de omstandigheden van nu absoluut niet mogen aandoen.” Prof. Berkhof beaamde de vraag of hij besefte daarmee minstens indirect het gehele krijgsbedrijf in Israël te steunen. „Als je een onderliggende steunt, dan loop je inderdaad gevaar de oorlog te verlengen”, aldus prof. Berkhof. Volgens hem loop je in het tegenovergestelde geval het gevaar een verwerpelijke vrede te brengen. „Je moet niet altijd om vrede vragen. Je moet net zo hard vragen om recht, altijd weer om de levensruimte voor de onderdrukte”. Berkhof acht het noodzakelijk dat er een plaats in de wereld blijft waar elke vluchteling van het almaar vervolgd Joodse volk altijd welkom is. Zelfs als de Arabieren zeer vreedzaam gezind zouden zijn jegens de Joden, dan zouden ze volgens hem nooit een onbeperkte immigratie van Joden kunnen toestaan in een Arabische staat.

Prof. Berkhof onderstreepte, dat het een oudtestamenteisch gegeven is dat het Joodse volk en Israël bij elkaar horen en „dat we er eenvoudig aan zullen moeten wennen - politiek allemaal, de Arabieren vooral - dat dit telkens opnieuw zichtbaar zal worden”. Behalve prof. Berkhof liet ook een andere „grote” uit de kringen van de Wereldraad zich horen. Een collega en broeder van prof. Berkhof, namelijk de Russische metropoliet Nikodim. Deze is behalve een topfiguur in de Wereldraad ook president van „De Praagse Christelijke Vredesbeweging” die ook in westerse landen, waaronder ook Nederland.

Deze Vredesorganisatie is een van de vele „mantelorganisaties” van het wereldkommunisme. Na de val van Doebjsjek werd die „gezuiverd”. De secretaris ervan, dr Tonda werd weggejaagd. En de voorzitter, de bekende prof. Hromadka, bedankte als zodanig. De trouwe satelliet van Bresnjev c.s. Nikodim nam diens plaats in.

Over de houding van deze z.g. Vredesbeweging las men in de kranten het volgende:

„De president van de Praagse Christelijke Vredesbeweging, de Russische metropoliet Nikodim en de algemeen secretaris, de Hongaar dr Karoly Toth, hebben vanuit Praag o.a. in een verklaring gezegd dat de Vredesbeweging consequent de rechtvaardige zaak van de Arabische staten, die onderworpen waren aan militaire agressie van Israël, en hun eisen

betreffende de teruggave van de door Israël bezette gebieden heeft gesteund, evenals de rechten van de Palestijnen. De Praagse Christelijke Vredesbeweging heeft consequent elke poging om de agressieve politiek van Israël een godsdienstige interpretatie te geven, ongegrond verklaard”, aldus de duidelijke Sovjet-Russische beïnvloedde verklaring.

Wanneer men de woorden van deze twee prominenten in de Wereldraad overweegt worden we op indringende wijze geconfronteerd met de hachelijke onderneming van het „vertalen” van het Evangelie ten opzichte van een politieke constellatie.

Wie geeft ten aanzien van het conflict in het Midden-Oosten de boodschap van het Evangelie door?

In wiens woorden horen we de stem van de Goede Herder?

Het meest benauwende in de ellende van het Midden-Oosten is dat ten slotte, naar de mens gesproken, de machtsverhoudingen daar worden bepaald door Rusland en Amerika. En die handelen **bij en over en zonder** Egypte en Israël. Als deze grootmachten het ééns worden zullen en Egypte en Israël gedwongen worden zich te schikken naar **hùn wil**.

En de Verenigde Naties?

Die zijn naar het vlijmscherpe woord van oud-minister Kleffens een bek zonder lichaam. Huizinga's bekende woord: „de rouw der kleine naties is pas begonnen” is weer angstig actueel. Laten wij bidden om een waarachtige vrede in het Midden-Oosten.

Laten wij bidden om de „Vrede voor Jeruzalem”.

Ds Plooy heeft in zijn aangrijpende meditatie van de vorige week aangegeven hoe we dat naar de Schrift mogen, kunnen en moeten doen.

Kerknieuws

Aangenomen naar Heerenveen: ds W. J. van der Linde te Urk.

Drs H. de Jong — Op 16 oktober j.l. is drs De Jong te Amsterdam-Centrum zijn arbeid als docent aan de Vrije Faculteit voor Evangelische Theologie te Vaux-sur-Seine, plm. 30 km ten westen van Parijs, begonnen. Hij zal voorlopig een jaar lang een paar dagen per maand kollege geven in Aramees, Bijbelse theologie, Exegese O.T. en Inleiding op het O.T. Genoemde faculteit bestaat sinds 1965 en gaat uit van de rechtervleugel van de Église réformée française, enkele Baptistenkerken en enkele Vrije Kerken. De faculteit bezit enkele vaste hoogleraren en telt 47 studenten, w.o. 3 Nederlanders. Het interessante feit doet zich voor, dat aan de faculteit heel de frans sprekende wereld vertegenwoordigd is. Drs De Jong blijft aan de gemeente te Amsterdam-Centrum verbonden.

Jeugdmeeting — In overleg met de christelijk gereformeerde jeugd heeft de vrijgemaakt gereformeerde Jeugdcentrale te Enschede e.o. een meeting georganiseerd. Deze zal worden gehouden op zaterdag 10 november a.s. in de Lasonderkerk, Lasondersingel hoek Blijdensteinlaan te Enschede-Noord.

De middagvergadering begint om 3 uur. **Spreker: de heer G. Goos-**

sens uit Doesburg over: Ontwikkelingshulp. De avondvergadering begint om 7 uur en eindigt om 9 uur. **Spreker: dr. W. J. Ouweneel uit Utrecht over: Evolutietheorie.**

Deze meeting wordt in de eerste plaats belegd voor de jeugd van 16 jaar van de chr. geref. en vrijgemaakt geref. kerken in Gelderland en Overijssel. Overigens zijn ook ouderen van harte welkom!

Naar een eigen seminarie?

Naar wij vernemen werd door een aantal leden van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband) initiatief genomen om een stichting te vormen tot oprichting en instandhouding van een seminarie.

Dit seminarie beoogt dienstbaar te zijn aan de voorbereiding voor het ambt van dienaar des Woords ten behoeve van vrijgemaakte gereformeerde kerken, alsmede ten behoeve van andere kerken die van deze opleiding, welke op Hoger Onderwijs niveau zal zijn, gebruik willen maken.

Zo spoedig mogelijk hopen wij in de gelegenheid te zijn U nader over dit initiatief in te lichten.

Adressen — Scriba J. P. Wijnands, Dorpsstraat 150, Wormer, telefoon 02982-3828. Penningmeester van de diakenen: J. de Best, Tuinstraat 26, Wormer.

Nieuws uit breder kring

Generale synode Gereformeerde Kerken (syn.) — Op 23 oktober jl. kwam de generale synode van de gereformeerde kerken (syn.) voor het eerst weer bijeen. Als onderwerpen van gesprek dienen achtereenvolgens: evangelisatie, kerk en bedrijfsleven, evangelie en Israël, kerk en recreatie, de Vrije Universiteit en de predikantstraktementen. Voorts zal ook de kwestie van het zgn. eerherstel van wijlen prof. dr S. Greijdanus en wijlen prof. dr K. Schilder aan de orde komen.

Politiek avondgebed — Naar Keuls voorbeeld — de duitse theologe dr Dorothee Sölle is er indertijd in Keulen mee begonnen — zal ook in Amsterdam voortaan maandelijks een politiek avondgebed gehouden worden in de Amstelkerk aan het Amstelveld. De eerste gebedsdienst had tot thema: De opvang van de Portugese vluchtelingen. Het initiatief voor dit avondgebed werd genomen door een werkgroep, waarin protestanten, rooms-katholieken en joden vertegenwoordigd zijn. Het ligt in de bedoeling de diensten beurtelings in een protestantse, een rooms-katholieke kerk en in een synagoge te houden. Uitgangspunt is het Oude Testament. Volgens de werkgroep brengt het Oude Testament mensen bijeen, die partij kiezen voor hen, die lijden en voor hen, die bezwijken onder maatschappelijk en politiek onrecht. Het programma voor de samenkomsten heeft een driedelige opzet: informatie, meditatie en aktievoorbereiding.

Het project is niet gericht op liturgievernieuwing, maar op maatschappijverandering, wereldvrede en gerechtigheid.

Grammofoonplaat „Sangh en Spel” Zwolle

Nadat de eerste oplaag van de grammofoonplaat van de Geref. koren „Sangh en Spel” Zwolle o.l.v. Melis Lok uitgebracht is, is een tweede oplaag klaargekomen. U kunt dus weer bestellen door storting van f 15,70 op giro no. 163 26 90 t.n.v. „Sangh en Spel”, Margrietstraat 7, Zwolle en U krijgt de plaat met opnamen van de vijf koren thuisgestuurd. En u weet nog wel: De totale winst is voor „Redt een Kind”.

ICCC-Jeugdcontact-conferentie

Het ICCC Jeugdcontact hoopt D.V. van vrijdagavond 9 november tot maandagmorgen 12 november a.s. weer een conferentie voor jongeren te beleggen te Baambrugge (bij Amsterdam). Het thema is: „De gave van de Heilige Geest”.

Sprekers zijn: ds Pieter Boomsma van Marken: „De Bijbelse gegevens” en ds J. C. Maris, alg. secr. ICCC over „De Geest in de gemeente”.

Kosten f 25,—. Aanmeldingen aan: ICCC-Jeugdcontact, Frederiksplein 24, Amsterdam.

Aan jou, die in Amsterdam studeert

en die er over denkt je alsnog aan te sluiten bij een studentenvereniging. De V.G.S.A. biedt je die mogelijkheid en nodigt je uit kennis te maken met haar verenigingsleven door mee te draaien in de tweede novitiatstijd die zij dit jaar organiseert.

De V.G.S.A. (Vereniging van Gereformeerde Studenten te Amsterdam) is een gemengde protestants-christelijke vereniging, waarvan studenten aan de Vrije Universiteit en aan de Universiteit van Amsterdam lid kunnen worden.

De V.G.S.A. neemt graag studenten op die uit het Evangelie willen leven en serieus trachten hieraan vorm te geven.

De vereniging biedt haar leden, bijna 100 in getal, vorming o.a. door bijbelkringen, vergaderingen en vormingsweekends. Onderwerpen die het afgelopen jaar behandeld zijn, zijn onder meer: de Club van Rome, moderne theologie, de toekomst van de kerk, de Frankfurter Schule, en moderne muziek.

De gezelligheid, die niet van de vorming te scheiden is, viert echter hoogtij op de wekelijkse sociëteitsavond, het emancipatie-weekend, de diesviering en de sportevenementen.

Bij dit alles is het contact tussen de leden intensief, dat kan in zo'n kleine vereniging.

Wil je meer weten van de V.G.S.A., kom dan naar de sociëteit, Prinsengracht 181, die elke woensdag vanaf 22.00 open is.

Voor inlichtingen wende men zich tot V.G.S.A., Postbus 7077, Amsterdam.

Met grote blijdschap en dankbaarheid willen we onze familie, vrienden en kennissen vertellen van de geboorte van onze zoon

Martin Ernst

Michael Tollner
Lucie Tollner-Achterop

Kaapstad, 14 okt. 1973
51 Panorama Drive
Stellenberg
Durbanville C.P.
S. Africa

**ISRAËL
HET UITVERKOREN VOLK
EN DE
70 WEKEN VAN DAN. 9:24**

In de laatste jaarweek die binnenkort kan aanbreken zal Israël door hun komende Messias gered worden.

Comité

De Waarheid der Schriften.
Rotterdam. Tel. 010-652972.

Giro 346974.
Prijs f 1,50 + 60 cent porto.

Heden overleed, steunend op de borggerechtigheid van Christus, onze geliefde man, vader en grootvader

H. Willigenburg
echtgenoot van J. C. G. Hupkes

in de ouderdom van ruim 80 jaar.

Psalm 17 vers 3 (berijmd)

Velp,
J. C. G. Willigenburg-
Hupkes

Ellecom,
W. Willigenburg
Rotterdam,
D. Willigenburg-Bultje
Ellecom,
A. Willigenburg
Heerenveen,
H. J. Willigenburg
N. Willigenburg-
van Esch

Spakenburg,
J. C. G. H. van Enk-
Willigenburg
F. van Enk
en kleinkinderen

Ellecom, 19 oktober 1973
Kastanjelaan 21

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad op de Bijzondere Begraafplaats te Ellecom.

Binnenkort verschijnt:

in de reeks
De Voorzeide Leer
over
DE HEILIGE SCHRIFT :

Ds C. Vonk,
RICHTEREN

Intekenprijs tot 31 december 1973 f 29,50, daarna f 35,—.

Gaarne zenden wij U een volledig prospectus over deze unieke Schriftverklaring!

Firma
Wesdijk, Liebeek en Hooijmeijer
Singel 55 — Postbus 2.
Barendrecht.

Drukkerij »Steenbergen«

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Vertrouwende op de beloften, die ons geschonken zijn, is in haar Heer en Heiland op zondagmorgen ontslapen mijn lieve trouwe vrouw, onze zuster en schoonzuster

JANNIGJEN HOOGERHEIDE
geboren Wildeman.

Zij mocht hier 66 jaar leven.

1 Johannes 5 : 1-12.

Mede namens de familie:
J. C. Hoogerheide

Rotterdam, 21 oktober 1973
Mozartlaan 145

De begrafenis heeft donderdag 25 oktober 1973 plaats gehad.

Redactieleden	Adres van de Redactie	Advertenties en druk	Abonnementenprijs:	Geref. Persvereniging „Opbouw”
Ds H. Amelink	Ds H. Amelink,	Drukkerij	f 20,— per jaar	Abonnementenadministratie Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8 Tel. 010 - 153535 Giro 40.49.45
Ds G. Janssen	Lekdijk 82 b,	„Steenbergen”,	f 10,50 per halfjaar	
Drs H. de Jong	Langerak (Z.-H.)	Slotlaan 220, Zeist.	f 5,50 per kwartaal	
D. W. L. Milo	Tel. 0 1843 - 232	Tel. 0 3404 - 12452	Buitenland: Europa en zeepost f 30,—;	
Prof. C. Veenhof			Luchtpost f 50,—	
Drs H. E. S. Woldring	Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.			